

Bescherming plevieren Delta lijkt te werken

Strandplevieren en bontbekplevieren broeden op de grens van land en water. Onder andere in Zeeland delen ze dat habitat met jaarlijks 3 miljoen vakantiegangers en nog eens 46 miljoen dagjesmensen. Dat wringt.

Tekst **Floor Arts**

Van oudsher is het Deltagebied een belangrijk broedgebied voor de strandplevier en de bontbekplevier. Vanaf de tweede helft van de vorige eeuw zijn beide soorten sterk afgenomen. Binnen het Nederlandse natuurbeleid geldt de staat van instandhouding van beide soorten als 'zeer ongunstig', wat betekent dat ons land juridisch verplicht is om hier actie op te ondernemen.

Van de Nederlandse populaties van strandplevier en bontbekplevier broedde in 2023 respectievelijk 70 % en 43 % in het Deltagebied. Hier broeden de vogels op stranden, in schaars begroeide natuurgebieden en op dijken: een habitat dat ruim voorhanden is. 2018 was een voorlopig dieptepunt voor beide soorten: er kwamen dat jaar slechts 108 paar strandplevier tot broeden in het Deltagebied en 119 paar bontbekplevier. Op de drukbezochte grens van land en water, hebben de plevieren last van overspoeling, predatie en niet in de laatste plaats recreatie. Sinds de eeuwwisseling is er een toename van geschikt habitat in de vorm van primaire duintjes op de stranden en zien we een toename van plevieren die broedpogingen ondernemen op dezelfde stranden waar recreanten hun handdoek uitklappen, zandkastelen bouwen en honden los laten lopen. De meeste recreanten zijn onwetend en verstoren zonder het door te hebben de broedende vogels.

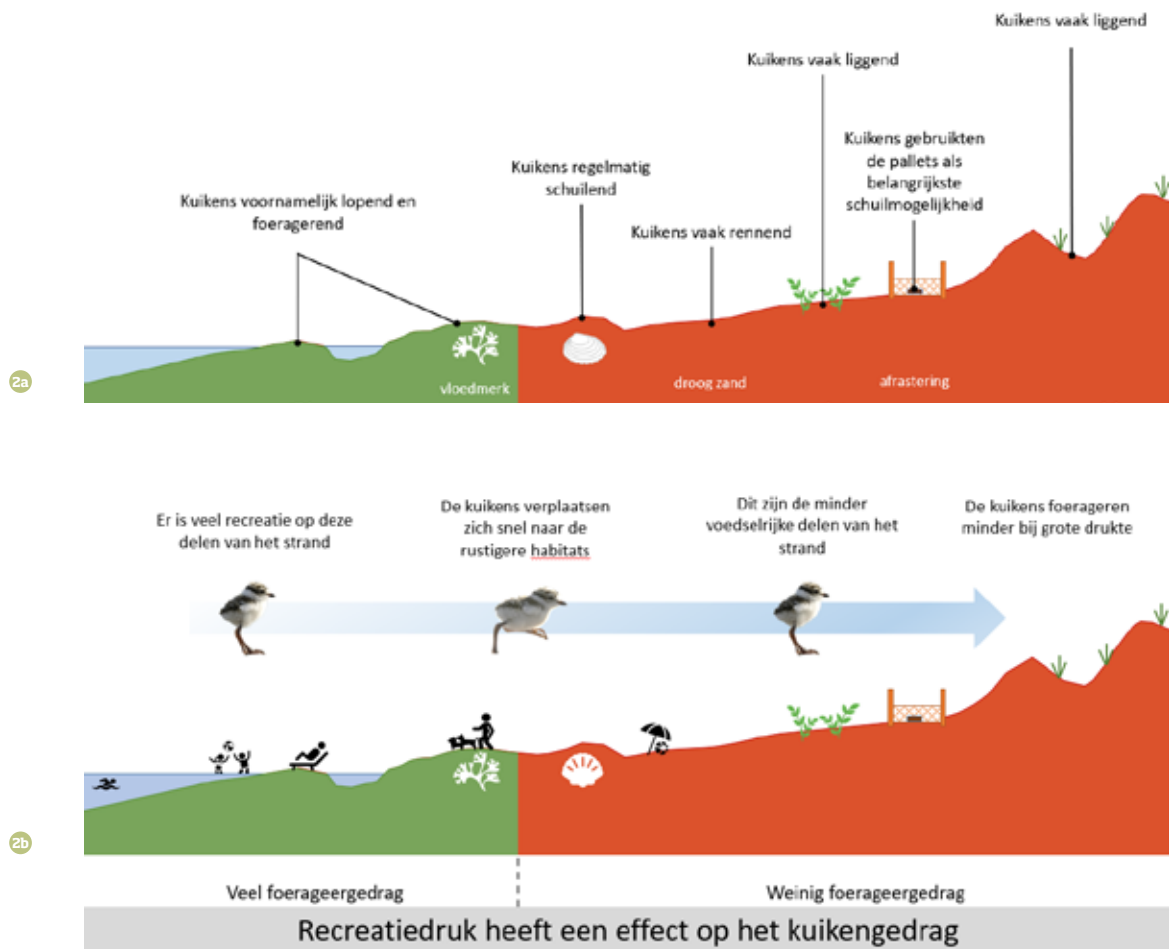
1 Strandplevier in beschermkooi.
(Foto: Maarten Sluijter)

Voor Vogelbescherming Nederland was dit een reden om in 2019 de bescherming van plevieren op de stranden in de Voordelta op te pakken. In de jaren daarna volgden onder aansturing van Nationaal Park Oosterschelde de bescherming van plevieren op dijken en strandjes rond de Oosterschelde en Westerschelde. Inmiddels zetten ruim zeventig vrijwilligers zich in het Deltagebied in voor plevieren die op openbare plekken proberen te broeden. Ze plaatsen afzettingen, monitoren de nesten en geven voorlichting aan het publiek. Er is ook speciale aandacht voor plevieren-nesten vlakbij dorpskernen. Schoollklassen ontdoen de potentiële broedplaatsen vóór het broedseizoen van zwerfvuil en in het broedseizoen worden bewoners uitgenodigd voor een kijkje door de telescoop tijdens een excursie. Het effect is dat ook lokale bewoners de toeristen aanspreken, wanneer zij verstoring veroorzaken.

Beschermkooien

Op plekken waar predatie in de ei-fase een probleem is, plaatsen de vrijwilligers beschermkooien over de nesten 1. Deze ronde kooien van verzinkt gaas zorgen ervoor dat plevieren het legsel wel kunnen bereiken maar grote predatoren niet. De kooi wordt uitsluitend geplaatst op complete legsels, zodat de kans dat de kooi geaccepteerd wordt groot is. Wanneer de vrijwilligers zien dat de ouder niet binnen vijftien tot twintig minuten weer op het legsel zit, wordt de kooi weer verwijderd.

De beschermkooi blijkt waardevol in de ei-fase; predatie van bijvoorbeeld vossen, kraaien en stormmeeuwen is niet meer mogelijk. In de kuikenfase verlaten de kuikens het nest en biedt de beschermkooi slechts beperkt bescherming. Soms blijken de kuikens terug te rennen naar de kooi wanneer gevaar dreigt. Verder onderzoek moet uitwijzen of de kans dat kuikens uitvliegen groter wordt bij gebruik van een beschermkooi.

Meetbaar succes

Om te zien of dit beschermingswerk meetbaar succes heeft op het broedsucces van de plevieren, zijn we gelijktijdig met de nestbescherming gestart met monitoring van het broedsucces (hoeveel kuikens vliegen er gemiddeld per paar uit?) en onderzoek naar het gedrag van plevierenkuikens op stranden en dijken. Met behulp van kleurringen aan de poten zijn vogels individueel herkenbaar gemaakt, wat het onderzoek helpt en waardevolle informatie geeft over dispersie, overleving, rui en overwintering. Bovendien verhogen individueel herkenbare vogels de betrokkenheid bij het onderzoek en het beschermingswerk; elk individu vertelt zijn eigen verhaal, samen vertellen ze het grote verhaal.

In 2023 volgden we 125 broedpogingen van de strandplevier en 223 van de bontbekplevier. De eerste resultaten lijken uit te wijzen dat de bescherming succes heeft: het aantal broedparen in het gebied is in 2024 iets gestegen! Een nadere analyse van de broedresultaten zal moeten uitwijzen welke onderdelen van het beschermingswerk het meest effect sorteren.

Het beschermen van nesten met eieren is in ieder geval een stuk eenvoudiger dan het beschermen van de uitgekomen en soms extreem mobiele jongen. Zeker strandplevieren nemen hun jongen over grote afstanden op sleeptouw. In ons onderzoek zagen we bijvoorbeeld hoe een paar (gekleurde) strandplevieren hun kuikens van enkele dagen over een afstand van meer dan zes kilometer verplaatsten.

2a Onder ongestoorde omstandigheden verblijven kuikens van de bontbekplevier met name in de getijdzone en bij het vloedwerk.

2b Als gevolg van recreatie vluchten de kuikens de duinen in waar minder mogelijkheden tot foerageren zijn.

Betere bescherming van de kuikens is pas mogelijk als we weten wat voor eisen plevieren stellen aan de opgroei-habitat van de jongen. Daartoe voeren we aanvullend gedragsonderzoek uit. Nu al is duidelijk dat de kuikens van de bontbekplevier sterk worden beïnvloed door recreanten, maar nog sterker door (loslopende) honden. Ze verplaatsen zich bij verstoring naar minder voedselrijke gebieden **2a** **2b**.

Het beschermingswerk wordt uitgevoerd door vrijwilligers en terreinbeheerders. Er zijn vijf werkgroepen actief: Maasvlakte-Voorne, Ouddorp, Kop van Schouwen, Oranjezon en Oosterschelde-Westerschelde. De coördinatie en aansturing van de vrijwilligers ligt in handen van Vogelbescherming Nederland en Nationaal Park Oosterschelde.

Ecologische begeleiding, onderzoek en rapportage wordt uitgevoerd door Deltamilieu Projecten. De volgende stap is nationale en internationale samenwerking om met name de strandplevier voor Europa te kunnen behouden.

Floor Arts

Deltamilieu Projecten

Floor@deltamilieu.nl